

KARSZT-ÉS BARLANGKUTATÁSI TÁJÉKOZTATÓ

Dr. Bogsch László egyet. tanár
BUDAPEST VIII.
Delej u. 27.

BUDAPEST

1962.

V.

Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Budapest, VI. Gorkij fasor 46-48.

Kiadja a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat

Szerkesztő:	dr. Dénes György
Felelős kiadó:	dr. Hegedűs Gyula
Lektorok:	Hazslinszky Tamás és id. Schönviszky László

A kiadvány sokszorosítását a Nehézipari Minisztérium Igazgatási Főosztályának Tájékoztatási Osztálya 1059/19/1961. sz. alatt engedélyezte.

Készült a NIM Házinyomdájában 1000 példányban.

GONDOLATOK A BARLANGRÓL.

Mi is a barlang? Üreg, ahol az idő és az anyag látszólag megáll - hely, ahol a sötétség mindent elrejt és azt lehet himni, hogy a Földnek egy-egy ilyen pontja érdektelen, közbülső, ahol nincs élet. Első pillanatban visszataszító, rut, rideg-hideg hely. Vajon valóban ilyen-e? Üregnek üreg, de ahány van, annyiféle. Könnyebb két egyforma homokszemet találni, mint két hasonló barlangot. Méretei, alakja, kiterjedése, képződményei, színei, mind eltérnek egymástól. A barlang a természet órája; a lehulló vízcseppek jelzik a múlt perceket, az órákat a leheletfinom bevonat, a napokat a színek árnyalatai, az éveket a cseppköveken lefutó egy-egy barázda vonal. Ott mindig, minden változik. Általában halak, csendesen, de sokszor dübörögve-dörögve omlanak össze- vagy nyílnak szét hatalmas sziklaüregek, csarnokok, vagy dőlnek le óriás-magas cseppkő-oszlopok. Utána még meg-megrokskad egy-egy sziklarész, aztán látszólag minden megdermed, de a nagy csendben már hallani a lehulló új vízcseppek halk neszt, ezek nyomában a kövek sebei hegedni kezdenek és új formák és új színek születnek.

Messziről a barlang sötét. Nyílása riasztó - pedig a barlang az élet bölcsője, védőmenedékhelye. Zugó viharok elől a barlangok adtak oltalmat az embernek, riadt madaraknak, vadaknak, parányi kis állatoknak. Amikor odakinn fagy dermedti az életet, vagy a Nap hevétől szédeleg minden lény - a barlangok hőmérséklete kiegyensúlyozott: se hideg, se meleg; - olyan a levegő amint az élet kedvel, szeret.

Egyes betegségek (légzési zavarok), amiket a magaslatok-hegyek napfénnel telített levegője nem tud gyógyítani - a barlangok mélyén a tiszta-szűz levegőben gyógyulnak: tehát a barlangok néhol gyógyhelyek.

A felszínen civódás-csaták; a barlangokban nyugalom-béke. Odafenn dőre pusztítás, kultúrák tűnnek-enyésznek el - a barlangokban minden megőve marad. A barlangok múzeumok, sőt templomok, ahol az anyag és az élet mindig védelemre talál. A barlang a legendák, az álmok helye, ahol a fény nyomában támadt árnyak, sőt a kövek is életre kelnek. A furcsa-különös cseppkövek fogalmak, személyek szobraivá válnak.

Itt legendák születnek: hőseik az idő- és a tér homályába vesznek el. Voltak akik a kövek ágyán, itt álmodtak káprázatos jövőről: emberről, aki eléri a csillagokat, a villámot, a tüzet és a természet egyéb erőit az igájába hajtja.

A barlangok a béke erős várai...

A barlangok a természet csodaszép templomai, ahol a szobrászat, a festészet, a zené együtt, egy helyen önmagát dicséri, az emberi gyönyörködteti, érzéseket ébreszt, gondolatokat kelt és azok vele élnek tovább, ha az Alföld pusztáin jár, a paraszthivatalokban, vagy gyárakban, ha dolgozik - örömeiben, gondok között, vagy ha bánat sújtja. A barlangok a hegyek szépségeinek visszhangjai... Mű, amit a természet emel, épít, alakít önmagának és nekünk öröktől fogva - örökké...

Dr. Papp Ferenc

KITÜNTETŐ ÉRMEK ÉS OKLEVELEK ALAPÍTÁSA ÉS ADO- MÁNYOZÁSA

Tájékoztatónk ezévi első számában részletesen beszámoltunk Társulatunk 1962. január 21-i Közgyűléséről. E beszámolóban hirt adtunk arról is, hogy a Közgyűlés kitüntető érme-
ket és okleveleket alapított és határozatot hozott azok első ízben történő adományozásáról
is.

Ezuttal teljes terjedelmében közöljük az Alapító Levelet és az adományozásokról szóló
közgyűlési határozatot is.

ALAPÍTÓ LEVÉL.

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat, a karszt- és barlangkutatás terén elért ki-
magasló eredmények elismeréséül, kitüntető érmeket és okleveleket alapít, az érme-
ket, az okleveleket kollektívák kitüntetésére, melyeket évenként egy ízben, egy-egy pél-
dányban a Választmány javaslatára a Közgyűlés adományoz az arra érdemeseknek, az e-
lőző években végzett munkájuk, illetve elért eredményeik alapján.

1.) Herman Ottó érem, illetve oklevél adományozható a magyar karszt- és barlangkutatás
előbbrevitelét szolgáló jelentős munkásságért.

2.) Kadic Ottokár érem, illetve oklevél adományozható a karszt- és barlangkutatás körébe
tartozó és nyomtatásban publikált kiemelkedő értékű tudományos kutatási eredményekért.

3.) Vass Imre érem, illetve oklevél adományozható a karsztvidékek és barlangok feltáró
kutatása terén elért számottevő eredményekért.

(A kitüntető érmek, illetve oklevelek egyenrangúak, felsorolásuknál az ABC sorrendet vesz-
szük figyelembe.)

A fenti Alapító Levelet a Választmány 1962. január 10-i ülésén egyhangulag elfogadta és
a Társulat január 21-i Közgyűlése elé terjesztette, mely azt ugyancsak egyhangulag közgyű-
lési határozattá emelte.

A Választmány javaslatára a Közgyűlés a kitüntető érmek és oklevelek első ízben törté-
nő adományozásáról egyhangulag a következő határozatot hozta:

A Herman Ottó érmet Társulatunk első ízben dr. Jakucs László barlanggazdátónak, a
földrajztudományok kandidátusának, Társulatunk társelnökének adományozza, fáradhatatlan
és elmélyülő munkájáért, mellyel a magyar karszt- és barlangkutatás ügyét előbbre vitte.

A Kadic Ottokár érmet első ízben dr. Dudich Endre egyetemi tanár akadémiai levelező
tagnak, Társulatunk elnökének adományozza a "Biologie der Aggteleker Tropfsteinhöhlen
Baradla in Ungarn" című, kiemelkedő tudományos értékű kutatásainak eredményeit össze-
foglaló munkájáért.

A Vass Imre emlékérmét első ízben dr. Kessler Hubertnek, a Vizgazdálkodási Tudomá-
nyos Kutatóintézet karsztvizcsoportja vezetőjének, Társulatunk társelnökének adományozza
a feltáró karszt- és barlangkutatás terén kifejtett több évtizedes, eredményekben gazdag
munkásságáért.

A Herman Ottó oklevelet Társulatunk első ízben a Kintzi Természetbarát Egyesület
Barlangkutató Szakosztályának adományozza, azért a munkásságért, melyet a szakosztály
a magyar karszt- és barlangkutatás előbbrevitele érdekében kifejtett.

A Kadic Ottokár oklevelet első ízben az Építési és Közlekedési Műszaki Egyetem Ás-
vány és Földtani Tanszéke Barlangkutató Csoportjának adományozza a csoport tudományos
közleményeinek elismeréseként.

Vass Imre oklevelet adományoz Társulatunk ezen első ízben a miskolci barlangkutatók-
nak azekért a számottevő eredményekért, amelyeket a Bükk-hegység karsztjának és bar-
langjainak feltárása terén elérték.

Vass Imre oklevelet adományoz Társulatunk ezen első ízben a Vörös Meteor Termé-
szetbarát Egyesület Barlangkutató Szakosztályának, azon számottevő eredmények elisme-
réseként, amelyeket a szakosztály karsztvidékeink és barlangjaink feltárása és kutatása
terén elért.

A NASZÁLY VIZNYELŐBARLANGJÁNAK UJRAFELTÁRÁSA

(Az MKBT Karasztermorfológiai Szakbizottsága 1962. május hó 25-i ülésén elhangzott előadás)

Dr. Leél-Óssy Sándor

A Mórmez Zsigmond Gimnázium Földrajzt Szakkörének Barlangkutató Csoportja 1961. év nyarán és őszén nagyobb arányú, rendszeres karsztutalásokat végzett vezetéssel a Vác melletti Naszály-hegyen. Ennek során sikerült újra feltárunk a Naszály tetején rejtőző igen érdekes és szak szempontból is jelentős viznyelőbarlangot. Előadásomban főleg erről szeretnék beszámolni, továbbá röviden a Naszály karsztmorfológiai és barlangtani viszonyaival is foglalkozni kívánok.

A Naszály-hegy kis területű, magányos és különálló karsztos szigethegy, mintegy 6 km-re Vác városától. Legmagasabb pontja 652 m a tengerszint felett. A Cserhát-hegység területének DNY-i szögletében fekszik, de sem geológiai, sem kőzettani, sem pedig geomorfológiai szempontból nem tartozik a vulkánikus Cserháthoz, hanem a szomszédos és hozzá hasonló jellegű két másik karsztos szigethegygel: a Romhányi-heggyel (444 m) és a Csővári-hegycsoporttal (358 m) együtt külön kistájat képez: a Vác-környéki triász röögket.

A Naszályt minden oldalról energikus törésvonalak határolják és választják el környezeti: É felől a Nógrádi-medence déli öblözetétől, K és DK-ról a Vác-i dombvidéktől, amely a Dél-cserháti-dombvidék nyulványának tekinthető, míg K felől a festői és mélyre bevágott Katalin-pusztai völgy szorosán túl már a Börzsöny DK-i nyulványai kezdődnek.

A Naszályt nagyrészt karsztos kőzetek: túlnyomórészt felsőtriász kori dachsteini mészkő építi fel. Csak a D-felé meredeken kiugró kopár Kőporos-hegyfok áll felsőtriász kori dolomitból (amint erre Gánti Tibor helyesen rámutat). A Naszály DK-i vége felsőeocén kori nummulinás mészkőből van (528 m). Nem karsztosodó középoligocén kori hárshegyi homokkőtakaró fedi be a hegy DK-i oldalát (nagy homokkő bányák) és fennsík szerű tetejének NY-i felét.

A szomszédos Nógrádi-medencében és a Váci-dombvidéken pleisztocén kori lösztakaró fedi be a felsőoligocén kori agyagos és homokos (sűrű) rétegeket, míg a Börzsöny vulkánikus kőzetekből: középmiocén kori andezit lávából és tufából áll.

Hegyszerkezeti szempontból a Naszály töréses szerkezetű hegyrög. Meredek lejtői minden oldalról típusos törésvonalak. A hegy rétegeit összetörő és környezetétől elválasztó kéregmozgások az ó- és ujharmadkorban több ütemben játszódtak le.

A hegy területe a középoligocén végétől kezdve állandóan szárazulat és már teljesen elkülönült környezetű. Mai alakját a pliocén végén és a pleisztocénben nyerte el, amikor a fiatal kéregmozgások a hegyrögöt magára kiemelték.

Karszthidrológiai tekintetben a következőket jegyezhetjük meg: a Naszály különálló mészkőröge a felszín alatti vizek szempontjából külön hidrológiai egységet képez, amely nem függ szorosán össze sem a más geológiai felépítésű Cserháttal, sem a hasonló jellegű, de távol fekvő két másik mészkőröggel (Romhányi- és Csővári-hegyek). Azt is valószínűnek tartjuk, hogy a Naszály belsejében egységes és összefüggő karsztvízszint alakult ki. A mai állandó karsztvízszint kb. 120 m tengerszint feletti magasságban helyezkedik el. (A szomszédos kőszí szénbányának a 30-as években karsztvíz-betörés által történt előlítése alkalmával nyert adat.) Közvetlen erozióbázisának a Duna tekinthető (104 m).

A Naszály forrásokban igen szegény. A szomszédos nem karsztos eredetű rétegtörésektől eltekintve csak néhány kis időszakos karsztos forrás alakult ki rajta. Ezek közül viszonylag legjelentősebb a kis vízhozamú Bük-kút a déli oldalon.

Egyébként a hegy belsejére vonatkozó karszthidrológiai adataink meglehetősen hiányosak; ugyanis eddig még senki sem végzett itt vizfestéses vizsgálatokat. A vizfestés különben is nagy nehézségekbe ütköznék és legfeljebb csak hóolvadáskor volna lehetséges, miután a Naszály egyetlen viznyelője az év nagy részében inaktív és teljesen száraz.

Karsztomorfológiai szempontból a Naszály jellegzetes karsztos rögplató. Teteje kisterrített, keskeny, hosszú és eléggé lapos fennsík, amely hosszan nyúlik el Ny-ÉNy - KDK irányban. Nyugat felé fokozatosan elkeskenyedik és lealacsonyodik. A plató közepe tájától meredek kupként emelkedik ki a főcsucs (652 m).

A fennsík minden oldalra meredek, sziklás lejtőkkel szakad le, úgyhogy eléggé fárasztó feladat a Naszály tetejére felkapaszkodni (főleg barlangkutató felszereléssel!).

Karsztjelenségekben a Naszály viszonylag elég gazdag, bár a hegy kis területe folytán a karsztos formák kisméretűek. A meredek északi és déli lejtők mészkő sziklái erősen károsodtak, míg lapos tetején helyenként kisebb, részben fedett, karrmezők alakultak ki, ahol a mészkövet nem fedte be a hárshegyi homokkő.).

A fennsíkon a főcsucstól Ny-ra, kb. 350 m tengerszintfeletti magasságban több kicsiny, meredek, tálalaku mélyedés található. A számuk - Gánti T. szerint - 16, mélységük 2 - 5 m, átmérőjük 5 - 15 m. Itt már vékony homokkő takaró fedi be a mészkő alapzatot, úgyhogy e mélyedések fedett karsztjelenségeknek is tekinthetők. A legnagyobb és leglaposabb mélyedés-fenekén időnként "tóvá" duzzad az összegyűlt csapadékvíz. Az 1952. évi tanulmányomban regyöft dolináknak írtam le a mélyedéseket. Gánti T. szerint viszont nem tekinthetők dolináknak, hanem "barlangi termék felfelé harapódzásával keletkezett ki nem nyílt zombolyokkal" állunk szemben.

Gánti felfogása eléggé elfogadhatónak látszik, bár csak két mélyedést sikerült bemérésük alapján a víznyelő alatti barlang termékével azonosítani. Meg kell még jegyeznünk, hogy Gánti elnevezése nem eléggé precíz, mert Gánti tulajdonképpen nem "ki nem nyílt zombolyokra" (azaz vakkürtökre, avenekre) gondolt, hanem olyan szűk nyílásu nemrég felszakadt kürtökre, amelyeknek a kürtőjében a behullott törmelék fennakadt és így utólag a felső részükön eltömődtek, mint ezt a mellékelt szelvénye is bizonyítja.

Tipusos felszakadt zomboly egyébként a Naszály más részein sem található. Gánti tévesen ilyennek veszi a Sáránylyukat (szerinte Háromlyuk-barlangot): egy 12 m mély függőleges kürtőből és egy 15 m hosszú vízszintes folyósóból álló aknabarlangot a Naszály ÉK-i részén. (A Násznép-barlangtól kb. 150 m-re K felé a meredek É-i lejtőn.) Ez az aknabarlang, továbbá a Násznép-barlang 3 termének hatalmas vakkürtői a valóságban nem zombolyok, hanem tektonikus hasadékokban kialakult, hévvízes eredetű hévforráskürtők.

A Naszály legnagyobb méretű és legjellegzetesebb karsztjelensége a hegy egyetlen víznyelője, amely alatt víznyelőbarlang is található (a barlangról később lesz szó!). A víznyelő a fennsík tetején, az egyik dolinaszerű mélyedés fenekén nyílik, a 652 m-es főcsucstól Ny-ra, a főcsucs és a Szarvashegy közti mélyedésben, mintegy 200 m-re D-re a hegy meredek északi szélétől.

A Naszályi víznyelő egy ÉK-DNy irányu tektonikus hasadék mentén alakult ki. Kettős nyílásu mai időszakosan aktív nyílása a dolina legalsóán található, míg e mellett egy sziklával töltve van régi inaktív nyílása. A mai nyílás laza törmelék között, a régi szálban álló közetben víz lefelé. Mindkét nyílás az idők folyamán teljesen eltömődött, főleg a fedő hárshegyi homokkő törmelékével.

A Naszályi víznyelőt a szakirodalomban és a térképeken többféleképpen is nevezik. A régi katonai térképeken és a régi Barcza-Thirring-féle utikalauzban (Budapest Duna-balparti környéke, 1923.) tévesen Sáránylyuknak nevezik, mint erre már az 1952. évi földrajzi Értesítőben megjelent tanulmányomban is rámutattam. (Az igazi Sáránylyuk a Násznép-barlangtól K-re fekvő, az előzőekben már említett aknabarlang.) Gánti T. az 1957-es Hidrológiai Közönyben megjelent munkájában a víznyelő alatti barlangot Szinlő-barlangnak nevezi el. Szerintem karsztomorfológiai és karsztgenetikai szempontból a leghelyesebb elnevezés: Váci Naszály víznyelője, illetve víznyelő-barlangja.

A víznyelőbe dél felől egy kb. 40 - 50 m hosszú nagyésésű és száraz buvópatak-meder torkollik. A vízgyűjtőterülete mintegy 0,5 km² kiterjedésű. A víznyelő is fedett karsztjelenség, ugyanis buvópatakjával együtt a hárshegyi homokkővön alakult ki, és csak a legalsóiban (valamint a barlangban) jön ki a felszínre a dachsteini mészkő.

A víznyelő és buvópatakja csak időszakosan aktív. Az év nagy részében száraz, csak a koratavaszi hóolvadás, valamint a nyáreleji nagy záporok alkalmával működik rövid ideig, amikor nagy sebességgel és vizes-szerűen folyik bele a víz.

A víznyelő mellett a barlangok képezik a Naszály legjellegzetesebb karsztos formáit. A legtöbb barlang a hegy meredek ÉK-i oldalában található az 528 m-es csucs alatt. Itt alakult ki a Násznép-barlang, a Naszály legnagyobb és ősrégészeti leleteiről is nevezetes barlangja. A környéken még több kisebb pusztuló barlang is található: a kerek Zsemlye-barlang, a Sárkánylyuk (Gánti szerint Háromlyuk-barlang) mély aknabarlangja és még számtalan kicsiny, névtelen barlang és kőfülke. Két kicsiny barlang található még a Naszály déli oldalában a DCM új mészkőbányája közelében (Pincevölgyi-Lyuk és Pincevölgyi-kőfülke).

Ezekkel a barlangokkal most részletesen nem foglalkozom, hanem hivatkozom a Földrajzi Értesítő 1952. évfolyamában megjelent részletes tanulmányomra (Geomorfológiai vizsgálata a Vác-környéki triászrögökön).

Most csak annyit szeretnék újólág leszögezni, hogy szerintem a Naszály valamennyi barlangja - a víznyelőbarlang kivételével - hévvizes eredetű. Kadic Ottokár a Násznép-barlangot még hidegvizes korróziós-eróziós eredetű barlangnak tartotta (lás. Thüring-Bareza-féle utikalauz).

A Násznép-barlangnak és társainak hévvizes eredetét - említett tanulmányomban - a szakirodalomban először bizonyítottam be többféle szempontból is:

- 1.) A Naszály keskeny rögplatóján nincs elég hely nagyobb méretű térbeli hidrográfia kialakulására, tehát jelentősebb méretű hidegvizes barlangok sem alakulhattak ki (az egyetlen kivétel: a víznyelőbarlang sem túl nagy méretű).
- 2.) A barlangokban sok jellegzetes gömbfülke található (Zsemlye-barlang stb.).
- 3.) Ásvány-kőzettani bizonyítékok is vannak: aragonit lerakódások (Sárkánylyuk) és kőzetparlások (Zsemlye-bg.).
- 4.) A barlangok bonyolult alaprajza és váltakozó lejtés-viszonyai is hévvizes eredetre utalnak. Például a Násznép-barlangban nagy termek váltakoznak szűk szifonokkal.

A továbbiakban részletesen foglalkozunk fő kutatás-területünkkel: a Naszály víznyelő-barlangjával.

A Naszályi víznyelőbarlang - amely a Naszály egyetlen típusos (nem hévvizes) karsztos barlangja - az előzőekben már tárgyalt naszályi víznyelő alatt alakult ki. A barlang bejáratát képező víznyelő magassága kb. 550 m a tengerszint felett. A barlang legmélyebb ismert pontjának: a Nagyteremnek szintje kb. 490 m. Tehát a barlangban mért szintkülönbség kb. 60 m. Ez a legmélyebb pont még mindig mintegy 370 m-rel van az állandó karsztvíz szint felett (120 m tengerszint felett). A víznyelőbarlang teljes hossza kb. 130 m. (Leél-Össy és Gánti mérési adatai).

A barlang egészen 1952-ig ismeretlen rejtőzött a föld mélyében, ugyanis bejárata már ősidők óta teljesen eltömődött. Csak egy kb. 10 m hosszú kis barlangfolyósó volt már régóta nyitott, közvetlenül a víznyelő mögött. Így írtam le a barlangot 1952-ben megjelent, de már 1951-ben megírt munkámban.

A víznyelőbarlangot csak 1952-ben tárták fel a váci barlangkutatók. A feltárás kollektív munka eredménye volt. A barlangkutató csoportot Bánhidai László és Jóó Tibor váci tanárok irányították, tagjai nagyrészt a váci gimnázium akkori diákjai voltak (Cserni Gábor és társai). A kutatóknak mintegy 8 m hosszú, teljesen eltömődött, jórészt függőleges barlangszakaszt kellett kibontaniuk. Kezdetül fogva résztvevő a kutató munkában Gánti Tibor mérnök is, aki 1953-ban felmérte és térképezte a barlangot, melyet Szinlé-barlangnak nevezett el.

Sajnos a felfedezők néhány év múltán elkerültek Vácról és a barlang lassan feledésbe merült. Bejárata gondozás hiányában beomlott és természeti folyamatok (hóolvadás, záporok) több méteres szakaszon újra teljesen betömtek a nagy fáradtsággal feltárt bejáratot. (Lehetséges, hogy az erdészet is "hozzájárult" a barlang eltöméséhez?)

A barlang feltárásáról és kezdetben értesültem Jóó Tibor volt egyetemi tanítványamtól, akinek hívására már 1953-ban felkerestem a barlangot és tanácsokat is adtam karsztmorfológiai vonatkozásban.

1961 tavaszán újra a Naszályon turáztunk jelenlegi tanítványaimmal, a Mórícz Zsigmond Gimnázium Barlangkutató Csoportjával. Sajnálattal láttuk, hogy a víznyelő teljesen eltömődött és nem lehet a barlangba lejutni. Elhatároztuk, hogy a barlangot újra feltárjuk és exhumáljuk. 1961 júniusában két napon át dolgoztunk a víznyelő feltárásán, de a munkát nem tudták befejezni. Szeptemberben újra folytattuk a bontást és 7 alkalommal is kiutaztunk 2-2 napra. A munkában alkalmanként általában 10-12 tanuló vett részt.

A barlang megnyitása 1962 szeptemberében történt meg. Mindjárt lemásztunk kötél segítségével a barlangba és teljesen bejártuk. Megállapítottam, hogy a barlang belsejében az elmúlt 8 év alatt - az eltömődöttség idején - különösebb változás nem történt.

A Naszály víznyelőbarlangjának exhumálása volt a Mórícz Zsigmond Gimnázium Barlangkutató Csoportjának eddigi legnagyobb teljesítménye. Köszönet illeti érte derék tanítványaimat: főleg Cserhalmi László és Pelikán Pál tanulókat, akik az egész feltáró munka alatt végig a munka oroszlánrészét vállalták magukra, többnyire a legnehezebb helyen dolgoztak és felváltani is alig engedték magukat. De dicséret jár a többieknek is kivétel nélkül, így Viczián Miklósnak, Dobos Ferencnek, Kovács S. Krisztinának, Székely Kingának, Tátraiyay Máriának és Jakab Mátyásnak, valamint a többi, hely hiányában meg nem nevezett társuknak is.

A Naszályi víznyelőbarlang tudományos szakirodalma elég szegényes. Először Leél-Össy Sándor foglalkozott vele röviden, a már többször is említett tanulmányában (Földrajzi Értesítő, 1952.). Joó Tibor 1953-ban rövid beszámoló előadást tartott a barlangról a Földtani Társulat Barlangkutató Szakosztályának ülésén, de kutatási eredményeit írásban nem publikálta. A legrészletesebb és legalaposabb feldolgozás Gánti Tibor mérnök érdeme, aki egyben felmérte és térképezte is a barlangot. Tanulmánya a Hidrológiai Közlemények 1957. évfolyamában jelent meg: "A naszályi karszt" címen. (Gánti ezt megelőzően már röviden írt a barlang feltárásáról a Pestmegyei Természettudományi Értesítőben is, 1953.).

Ezek után szeretnénk röviden leírni és ismertetni a barlangot. (Lásd a mellékelt térkép-vázlatot és szelvényt.) Az inaktív víznyelőből előbb egy kb. 10 m hosszú és szálbanálló sziklában kialakult 40-50°-kal befelé lejtő, közepesen szűk járat indul ki, amely eredetileg is nyitott volt. Ezután következik a kb. 8 m hosszú, nagyrészt függőleges és teljesen eltömődött szakasz, amelyet 1952-ben Bánhidi és Joó, illetve 1961-ben mi tártunk fel. Az eltömődésen túl egy szűk, de nyitott 8 m mély függőleges akna vezet le egy kis terembe, ahová csak kötéllel lehet leereszkedni. (Itt említjük meg, hogy bár a barlang bejárása a szűk járatok és a helyenként omladékos szakaszok miatt elég nehéz, sőt helyenként veszélyes is, de a bejárat szakasztól eltekintve, a további részekben már nincs szükség kötélre.)

A barlang belseje tulajdonképpen egyetlen zeg-zugosan kanyargó járatból áll, amely hol összeszűkül, hol teremmé szélesedik ki. Sok a barlangban a beomlás! A lazán beomlott törmelék közt elég veszélyes az áthatolás. A barlang második termében érdekes "álfenék"-szerű képződmény található. A harmadik teremben kisebb cseppkőképződmények találhatók (Szalonnák, Terítőrojt). Ezután a Kutyaszorító nevű szűkületen kell áthatolni, majd a Nyolcas folyosó következik, amelynek az oldalain jellegzetes szinlők alakultak ki. (Innen vettük Gántiék a Szinlő-barlang elnevezését.)

A Nyolcas-folyosó egy omladékos terembe vezet, ahonnan két út is visz a barlang végéig és legnagyobb termébe, a Nagyterembe.

A Nagyteremmel a barlang tulajdonképpen be is végződik, bár innen még háromféle is vezet út:

a.) lefelé a törmelék között - ez azonban a laza omladék miatt életveszélyes, ezért a kibontását még 1953-ban abbahagyták;

b.) a terem végéből egy nagyon szűk, kanyargós folyosó indul ki, amely azonban néhány méter után teljesen összeszűkül;

c.) a Nagyterem oldalából egy szűk kis oldalág indul ki, amely a Kőgyertyás-terembe vezet és vakon végződik.

A Naszály víznyelőbarlangja végig a jól karsztosodó felsőtriász kori dachsteini mészkőben alakult ki. Csak néhány zsombolyszerűen felszakadó vakkürtője érte el a mészkövet befedő középoligocén kori hárshegyi homokkővet. Ezek a helyeken homokkő tömbök lógnak le a barlang mennyezetéről, sőt sok helyen le is szakadtak a fenekére, ahol nagy törmelék-halmokat képeznek. De a dachsteini mészkőfalak is sok helyen beomlottak, valószínűleg a fiatal pleisztocén végi tektonikus mozgások hatására, amelyek a Naszály karsztjának végső kiemelését is végezték.

A víznyelőbarlang végig jellegzetes tektonikus hasadékok mentén alakult ki, bár tulzás lenne csupán hasadékbarnagnak tekinteni. A hasadékok fő csapás iránya ÉK-DNy, a másodlagos kereszthasadékoké ÉNy-DK.

A barlang a pleisztocén folyamán alakulhatott ki. Karsztos korrózió és karsztos erózió össz munkája hozta létre. Az eróziót a hárshegyi homokkőből származó kvarckavics végezte. Tehát barlangunk típusos karsztos víznyelőbarlang. Helytelen eróziós hasadékbarnagnak nevezni - amint ezt Gánti T. teszi - mert ez a nem eléggé precíz elnevezés félreértésekre adhat alkalmat. A pleisztocén végi tektonikus mozgások a Naszály karsztjával együtt a víznyelőbarlangot is kiemelték és száraz, pusztuló barlanggá változtatták. Pusztulása inkább zsombolyszerű felszakadással mint eltömődéssel megy végbe.

A Naszály nagymérvű fiatalkori kiemelkedését bizonyítja, hogy valamennyi barlangja száraz és pusztuló barlang. (Násznép-barlang, Sárkánylyuk, Pincevölgyi-üregek stb.). A barlangunk alatti - Gántiék által felfedezett - forrás üregek is szárazak és több mint 300 m-rel vannak a mai állandó karsztvízszint felett.

Ami a további kutatási és feltérési lehetőségeket illeti, erre a víznyelőbarlangban - sajnos - kevés remény van. Bár elméletileg kétféle út is nyílik a kutatások folytatására:

a.) A barlang legbelső és legmélyebb része, a Nagyterem még mindig kb. 370 m-rel fekszik az állandó karsztvízszint felett. Tehát kézenfekvőnek látszana, hogy itt folytassuk a kutatásokat a barlang folytatásának feltérására. Azonban - mint már előzőleg is mondtam - a Nagyteremből kiinduló valamennyi járat vagy teljesen összeszűkül, vagy annyira életveszélyesen omladékos, hogy szinte lehetetlennek látszik erre a továbbjutás.

b.) A Naszály meredek északi oldalában, a víznyelőnk alatt kb. 100 m-rel, azaz mintegy 450 m tengerszint feletti magasságban (40 m-rel a Nagyterem fenékszintje alatt) Gántiék több kicsiny, száraz forrásüreget találtak. A számszerint öt kis kőfülke alig néhány méter hosszú és a belsejük teljesen eltömődött. A Naszály erős pleisztocén végi tektonikus kiemelkedése folytán ma mintegy 330 m-rel vannak a karsztvízszint felett és nagyjából egy szintbe esnek a Naszály többi száraz és pusztuló barlangjával (Násznép-barlang, Pincevölgyi-kőfülkék). Gántiék feltételezték, hogy ezek a forrásüregek a víznyelőbarlang rendszeréhez tartoznak és azzal átmenő-barlangrendszert alkotnak. Ezért megkísérelték - sajnos sikertelenül - a forrásbarlangok felől is, tehát alulról is, a víznyelő barlang folytatásába behatolni.

Gántiék elmélete igen tetszetős, és valószínűnek is látszik, de sajnos - az alulról való feltérás sikertelensége és a vízfestések hiánya folytán - még nincs cáfolhatatlanul bebizonyítva. (Előzőleg már volt szó a vízfestéses eljárás nehézségeiről a Naszályon.) Egyébként a magunk részéről kissé szkeptikusan látjuk a helyzetet. Ha meg is van, illetve a múltban megvolt a közvetlen hidrográfiai kapcsolat a víznyelőbarlang és az alatta fekvő forrás-üregek között, feltételezőleg csak járhatatlanul szűk repedések kapcsolják össze a két távoli barlangszakaszt. Így az átmenő-barlang szerintünk csak elméletileg van meg, de gyakorlatilag fel nem tárható. Mindenesetre érdemes lenne a feltéró munkálatokat a forrásüregek felől is megkísérelni. Veszteni nem veszthetünk rajta!.....

Végül szeretnék köszönetet mondani Gánti Tibornak eredeti felmérésű barlang-térképének kölcsönadásáért.

0 10 m

M : 1 : 1000

NASZÁLY VÍZNYELŐBARLANGJÁNAK ALAPRAJZ TÉRKÉPE
(GÁNTI T. 1953)

Búvópatak

0 10 m

M : 1 : 1000

NASZÁLY VÍZNYELŐBARLANGJÁNAK SZELVÉNYE
(GÁNTI T. 1953)

NAGY-TEREM

550 m

490 m

450 m

Társulatunk középlapjának, a Karszt- és Barlangkutatónak második száma megjelent. A számos színvonalas tanulmányt, érdekes beszámolót és hírmagyarázatot tartalmazó, sok fényképpel és térképekkel illusztrált folyóirat 6,- Ft-os áron Társulatunk irodájában kapható. A pénzügyi előzetes beküldése esetén a lapot postán is megküldjük.

ÁRVIZ A MECSEKI KARSZTON.

R ó n a k i László

Az 1961. április hó 19-i nagy esőzés után, másnap d.u. helyszíni bejárásra indultunk.

A Mecsek hegység lejtőin még zavaros vízü patakok veinek tajtékot, de már a felhők mögül előlőpakadó tavaszi napsugár igyekszik felszártatni a zöldbe öltözött hegyoldalt.

A gépkocsi fűrgő kerekai nyelik a kilométereket, miközben utasai kíváncsi szemmel nézik az elsuhanó tájat.

Vajon a sek eső, mely a mecseki karsztra hullott miképpen jelentkezik a forrásoknál; mond-e valami újat a kutatóknak az ismeretlen földalatti barlangvilágról?

Remeterátiól Abaliget felé állandóan lejtő ut mentén az árok vize már eltűnt az egy - másat követő kisebb-nagyobb töbrökben. Ezek lásszel berittott alján nem látható a nyelő nyi - lása. A frissen lerakott nedves iszap jelzi az ár magasságát.

Szárazkútnál még ömlik a zavaros víz, mely a Bűdöskuti völgyből folyik. Követve út - ját eljutunk a 10. km kőnél lévő nagy nyelőhöz. A közel 6 m átmérőjű tölcserhez lépcsős ár - koi vajt a rohanó víz, mely a fehér mészkősziklákon bukdácsol a 4 méterrel lejjebb sötétien ásttó nyílás felé. Percenként kb. 3 m³ víz tűnik el könnyedén a tág lyukban. A víznyelő töl - csérének peremén iszapos, sodrástól lenyomott fű árulkodik, hogy az alig néhány méterrel távolabbi hasonlóképpen nyitott víznyelőnek is jutott víz bőven, amikor az előző már megtelt és nem bírta elnyelni a roppant vízmennyiséget. A jelek szerint még a két nagy nyelő után is távozott víz az utmellelti árokban, bár útja nem lehetett hosszú.

Továbbhaladva, a 13. km-kő közelében az u.n. "Gubacsos" nyelöt vesszük szemügy - re. Ez az előbbivel ellentétben, állandóan aktív nyelő, mert ugyszólván az év minden szaká - ban csörgedező kis patakocská vizét vezeti le - mint a korábbi festés igazolta - az Orfű - hegy ÉK-i lábánál, a rákosi kőfejtőnél kilépő u.n. "Mészegető-források" felé. Most az árok - ban kb. 1 m³/perc vízmennyiség folyik. A 9 méter mély nagy nyelő-tölcser az árok szint - jéig telve vízzel, mintegy 8 - 10 m átmérőjű sárga vízü, kerek tó, nyugodt felszínével, a hoz - zá kapcsolódó sekélyebb tker-nyelővel kiöblösödve nem mutatják, hogy aljukon ugyan annyi, vagy tán kevéssal több víz távozik, mint amit a patak szállít hozzá.

Jól láthatók a tovább folyó víz nyomai, hogy a Gubacsos-nyelötől 100 m-re Ny-ra lé - vő berogyásan is tul jutott az ár. Ez utóbbi rogyás még mindig csaknem szinültig vízzel felt.

A Szuadó völgyben - ugy, mint a Nyáras völgyben - a patak medrében egymás után szinte észrevétlenül következnek a nyelők, melyeket nem jelez berogyott tölcser, a helyi is - merettel nem rendelkező turista számára rejtve is maradnak. Felettük látszólag mennyiségi veszteség nélkül hőmpolyög a sek törmeléket magával sodró vadvíz. Mint a korábbi festé - sek kimutatták, a Szuadó nyelője a Vízfőhöz, a Nyáras nyelők egy része az Abaligeti-bar - langhoz vezik vizüket.

A Nyáras-patak völgyében lévő nyelők közül valamelyiknek kapcsolata van a Kis - paplika-forrással. Ennek felkutatása és bizonyítása kutatóink jövőbeni feladata épp ugy, mint a Körtyélyesi-nyelő és a Bűdöskuti-nyelő megfestése.

A források megtekintését a legnagyobb mecseki karszt-forrással; a Vízfővel kezdjük.

Harsogva tör elő a víz a nemrég kirobbantott - magasabb helyzetű - barlangbejáraton. A forrás szívonja felett pedig az alulról feltörő víz domboru felülete időnként 20 - 30 cm-rel is felemelkedik, miközben a felszabaduló nagy légbuborékok hangot adnak.

A barlang mesterséges bejáratából kiömlő víz és a patak szintje között szemléltetést 50 - 60 cm szintkülönbség van. Ez a szintkülönbség az ár tetőzése idején még nagyobb lehetett. Észlelésünkör, 15 órakor a kirobbantott barlangbejárat külső felett 40 cm-rel ömlik ki a víz. A barlangi szifon nyílásának felső széle a normális vízszint alatt kb. 1,5 m-rel mélyebben van és a mintegy 2 m széles 0,5 m magas nyílás 2 m hosszú lapos alagutat képez. A nyílás ezen keresztmetszetét szűkítik az ott elhelyezkedő több mázsás kődarabok. Így érhető a nagymérvű visszaduzzasztás, melyet fokoz a robbantási munkákkal a patak-mederbe került kötőrmelék.

Hasonló helyzet alakult ki a barlang belsejében lévő 2. szifonnál is, mely felett ugyancsak mesterséges átjárót robbantottunk. Ez a szifon egyébként is sokkal kisebb keresztmetszetű, hiszen mint a Karszt- és Barlangkutatási Tájékoztató 1960. szeptember - októberi számában már ismertettük, az első esetben csak rendkívüli nehézségek árán sikerült a keresztüljutás. Most pedig becsülésünk szerint 70 m³/perc vízmennyiség tör fel a forrásból.

Sajnos nincsen vízmérő műtárgy, mely pontos adatokat szolgáltatna. A régi VITUKI vízmérő bukó kimosott falait körülölelt az ár és szinte alig látszik ki a vízből, pedig itt két meder is van egymás mellett.

Nem tudom annak idején milyen vízmennyiség mérésére tervezték, de nyilvánvaló, hogy hasonló árvízhozam mérésére nem alkalmas.

A Vízfő-forrástól DNy-ra magasabb szinten, a gyalogut mellett kilépő kis forrás, mely a festés alkalmával nem mutatott kapcsolatot a barlang vizével és hőmérséklete is állandóan a 12° C-t tartotta, szemben a Vízfő 10,2° - 10,4° C-ával, most erősen zavaros és hőmérséklete 2 fozdával emelkedett.

Az Orfű községben lévő vályus forrás vize tiszta maradt és változatlanul 11,3° C hőmérsékletű.

Az Orfű hegy oldalában lévő mészegető alatti állandó forrásokon kívül a magasabb helyzetű két árvízi forrás is ontja a zavaros vizet. Ezek hozamát 4 m³/percre becsüljük.

A köfődnél lévő széles üregén kilépő víz csak 1/3-a a tőle vagy 30 m-re D-re lévő másik árvízi forrás mennyiségének. Ez utóbbi a hegyoldalon meredeken lefutó árak oldalában sűrű bokor által rejtett mintegy 40 cm átmérőjű lyuk. Természetesen az ár tetőzésekor a nagyobb nyílású köfődi forrásnál folyhatott több víz. A lejjebb lévő út alól kilépő két állandó forrás hozama jelenleg nem becsülhető az előfés miatt.

E források hőmérséklete most 11,1° C, míg eddig 4 mérés alkalmával (1961. január 29-április 8-ig) 10,4 - 11,0° C-ig változott.

A jelenlegi levegő hőmérséklet 14,5° C. A Gubacsos-nyelőbe folyó patak vize pedig 13,4° C-os.

Tovább haladva, a völgy aljától mintegy 25 m-rel magasabban találunk a "Sárkánykut" időszakos forrását, mely most 15-20 l/p. hozammal folyik és hőmérséklete 11,6° C, vize opálos színű. Egyébként száraz szünetek után, mint azt a környékeliek állítják és a Mecsek Egyesület 1904-es Évkönyvében le van írva, hajdan messze alhallatszó dűbörgéssel nagy erővel tört fel a forrás vize. Sajnos a dűbörgő hang megszűnt, midőn bányászati hullott a hasadéka. A jelenség megfigyelése a mi időnkben szakembereknek tudomásom szerint ritkán sikerült. Az érdekes forráskömlés leírását megtalálhatjuk Szabó Pál Zoltán cikkében, mely a Földrajzi Könyv- és Térképtár Értesítőjében jelent meg, az 1951. 7-9. sz. -ban.

Abaliget határában a barlangtól K-re kb. 500 m-re a hegyoldal mészkőszikláinak függőleges hasadéka lát napvilágot a szifonszerű u.n. Kisapálka-forrás.

Nyugodt folyással csaknem megtölti az előtte huzódó vizesárkot, melyben a viszonylag tisztább vízben a kiömlési helyen élesen elütő széles, zavaros csíkot rajzol. Itt sem tudunk mennyiséget becsülni, azonban az kétségtelenül megállapítható, hogy amíg a legutóbbi (1969. november 20.) árvíz alkalmával nagymennyiségű durva hordalékkal öntötte el a szemközti partot, most közel sem olyan heves a lefolyása, alig lépett ki a mederből és lényegesen kevesebb, csak finom szemű hordalékot hagyott vissza. Hőmérséklete most $10,4^{\circ}\text{C}$. (1961. I. 30-án $9,9^{\circ}$ volt - $1,6$ léghőmérséklet mellett.)

Az Abaliget-i barlang $1,7 \times 1,2$ m nyílásában a járda és mellette a patakmeder most nem látható a kb. 30 cm magasan teljes szélességében sebesen folyó sárga víztől.

A lépcsősen kiképezett bejárat tér felületét helyenként 20 cm vastag finom iszap borítja, jelezve, hogy a 800 mm-es ide beépített betoncső nem győzte elvezetni a vizet és az ár tetőzése idején reggel 5-6 órakor előntve az előteret, gátlás nélkül zúdult a mesterséges tóba, s a nyitott barlang bejárat nyílása nem látszott a teljes szelvényben bugybo-rékolva előtörő víztömegtől.

A barlangban sok helyen a járdán még mindig csizmaszárig érő vízben taposunk az iszapot. A szifonnál lévő folyosóban nem tudunk a kanyarig menni a mély víz miatt.

A feneketlennek tűnő iszaphóból egymásra dobáltan merednek elő a szűkületben megakadt deszkák és rudak. Ezek a tavalyi szifonmunkák során beépített biztosítás maradványai. Már a téli árvíz kiemelte egy részüket és most az utolsókat is eltávolítja a zabolátlan földalatti patak.

A barlangi bejáratától 75 m-re lineáris bukó van beépítve rendszeres vízmérés céljából.

Itt 1961. április hó 20-án 17 órakor 55 cm vízállásnál a rosszul elkészített alacsony betonszegély mellett kb. $4 \text{ m}^3/\text{perc}$ vízmennyiség kerül meg a mérőszelvényre. Tehát a vízhozam ekkor $13 \text{ m}^3/\text{percre}$ becsülhető. Ezt a mennyiséget egyébként sem volna lehetséges a beépített III. típusú bukóval mérni, nem beszélve a lezajlott nagyobb hozamról, amelynél a műtárgy meg sem volt közelíthető.

A maximális vízállás az iszap lerakódások alapján itt a 3-4 m széles szelvényben 40 cm-rel magasabb lehetett a jelenleg még mindig erősen megduzzadt szintnél. A vízhozam sajnos elfogadhatóan nem volt becsülhető.

A patak hőmérséklete $10,2^{\circ}\text{C}$.

Szávai István gondnok mérése szerint 19-én az esti órákban már $3 \text{ m}^3/\text{perc}$ volt a barlangi patak hozama az egész nap tartó eső hatására, az u.e. napi reggeli $1 \text{ m}^3/\text{perccel}$ szemben.

A felvázolt kép teljessé tételéhez meg kell még említenünk, hogy 23-án újabb helyszíni bejárásra mentünk. A tapasztalatokat a következőkben foglalhatjuk össze:

A Nyáras-patak letisztult vize $2 - 3 \text{ m}^3/\text{percre}$ tehető. A nyelők felett a víz nagyobb tömege átfolyik.

Szuadó felől percenként $3 - 4 \text{ m}^3$ kissé pálos víz érkezik az orfői völgyhöz.

A Vízfő-forrásból még mindig zavarosan tör fel a víz kb. $40 \text{ m}^3/\text{perc}$ mennyiségben.

A barlangban lévő vízszint a patakhoz viszonyítva kb. 30 cm-rel van magasabban és így a robbantott bejárat küszöbénél már nem folyik át. A palló-hidak megromlására miatt nem tudunk a belső terembe eljutni, de amugyis utunkat állná a felduzzadt víz, így hiábavaló kísérletezéssel nem töltjük időnket. A 11°C léghőmérséklet mellett a Vízfő $10,4^{\circ}$ -ra süllyedt. Ugyanekkor a faluban lévő forrás vize változatlanul $11,3^{\circ}$ -t mutatott.

Az Abaliget-i barlang a 23-án reggeli $6,4 \text{ m}^3/\text{perccel}$ szemben, délután 14 órakor már csak $2,7 \text{ m}^3/\text{perc}$ vízmennyiséget adott.

Ezek után nézzük az utóbbi napok csapadék adatait a különböző helyeken felállított meteorológiai megfigyelő állomások észlelése alapján. Ennek tükrében összehasonlítás nyílik a Mecsek két nagyobb jelentőségű karsztforrásának vízhozam változására, melyek közül az egyiket rendszeresen mérik.

Három megfigyelő állomás adatait közlöm, melyek közül kettő karsztos területen helyezkedik el.

Abaligeten a 210 m Adria feletti magasságban elhelyezett csapadékmérőt Petőc István iskola-igazgató kezeli.

A Misina tetőn 534 m A.f. magasságban lévő meteorológiai állomás Abaligettől 9,3 km-re, a mecseki nagy vízvásztón működik.

Kővágószőlősen 260 m A.f. magasságban történik a csapadék állandó megfigyelése, a mérőedény mellett ombrográffal is. Ez az állomás Abaligettől D-re 6,8 km távolságban, a nagy vízvásztón túl, nem karsztos területen van.

Dátum 1961. IV.	C s a p a d é k (m m)			Vízhozam Q (liter/perc)	
	Abaliget	Misina	K.szőlős	Abaliget-bg.	Tettye-forrás
16.	0,3	0,2	0	884	1562
17.	16,5	18,2	18,9	1067	1562 x
18.	3,7	6,7	8,1	1133	1562 x
19.	81,8	68,8	74,0	1200	1562 x
20.	0	0,4	0	nem mérhető	31458
21.	0	0	0	8000	28400
22.	0	0	0	7332	24800
23.	0	0	0	6439	19000
24.	3,4	2,2	5,2	2884	13900
25.		1,2	0,4	2360	11360

x 17-19-ig a mérés nem megbízható.

Ehhez kiegészítésképpen meg kell jegyezni, hogy 16-ig a hónap folyamán csapadék nem volt, így a források vízhozama addig csaknem változatlan maradt.

A napi csapadék intenzitásának megoszlása Kővágószőlősen az alábbi képet mutatja:

17-én 7 - 11 óráig 40 % 21 - 1 óráig 60 %.

19-én 7 - 11 óráig 2 % 11 - 16 óráig 18 % 16 - 7 óráig 80 %-a hullott le.

A három meteorológiai állomásnál észlelhető eltérést jól megvilágítja az 1960. évi csapadék összegek összehasonlítása.

Igy Abaligeten 1149,1; Misinán 867,4; Szőlősen 742,9 mm csapadék hullott összesen a múlt év folyamán.

Az itt ismertetett észlelések alapján következtetéseket még nem vonhatunk le, bár mennyire is kínálkozik ez a nyers eredmények felsorolása után.

Nem is ez volt a célom, mert még ehhez elegendő adattal nem rendelkezünk, tekintve, hogy az ilyen jellegű megfigyeléseket csak 1961-ben indítottuk el. A hidrológiában pedig megfelelő adatsor híján következtetésekbe bocsátkozni nem szabad.

Ez a cikk csupán az első lépés megtételének rögzítése.

Ugy módon kívánom felhívni a figyelmet a mecseki karszton jelentkező árvíz levonulások rendszeres megfigyelésének fontosságára.

MEGFIGYELÉSEK AZ ORFÜI VIZFŐ FORRÁS BARLANGJÁBAN.

V a s s B é l a

Az 1958. évben a Vizfő-forrásbarlang első szifonjának leszivatása alkalmával érdekes jelenséget tapasztaltunk. A kellő víznívó elérése után már csak egy szivattyút működöttünk, mivel a szint tartására az elegendőnek bizonyult. Rövid idő elteltével azonban, annak ellenére, hogy a szivattyú teljesítményében változás nem állott be, a víz szint rohamosan emelkedni kezdett. Működésbe hoztunk még egy szivattyút, azonban pár perc múlva olyan rohamosan kezdett a vízszint esni, hogy a második szivattyút leállítottuk, de a szint csak tovább esett, úgy hogy a tolózárhoz kellett nyulni, nehogy a lábszelep levegőt kapjon és a szivattyú leálljon. Rövid idő múlva a vízhozam megint növekedett és beállott az az egyensúlyi helyzet, melynél egy szivattyú elég volt a nívó tartásához. A jelenség többször ismétlődött a leszivatás során, kb. félóránként.

A csapadéktól függetlenül változó vízmennyiségről van itt szó. - Sikeres második szifonátörésünk után nem sokkal, a 2. és 3. szifon közötti vizesés felett építettünk hidat, amikor váratlanul az alattunk lévő mintegy 6-8 m mély szakadék oldalhasadékból nagy robajjal zuhogni kezdett a víz. Felfigyeltünk! Az egyre növekvő hang, úgy éreztük, arra figyelmeztet bennünket, hogy kint időközben nagyobb mennyiségű csapadék hullott, melynek árhulláma most ért ide. Sürgősen kifelé! Ez volt most a jelszó, mivel a kifelé vezető járatokat hamar el szokta borítani a víz, sőt, hamar ki is tölti ezeket, lehetlenné téve minden közlekedést. A vizeséstől kifelé vezető uton azonban sehol sem tapasztaltunk nagyobb vízemelkedést, így csökkentettük az iramot. - Odakint gyönyörű napsütés volt, az esőnek semmi nyoma. Nagyot néztünk és nem értettük a dolgot, amíg egyikünknek eszébe nem jutott a leszivatás alkalmával tapasztalt változás. Most már értettünk mindent, legalábbis azt hittük, és visszamentünk, hogy közelebből is megvizsgáljuk ezt a ravasz vizesést, mely azonban közben elállt és semmi hajlandóságot nem mutatott arra, hogy újra meginduljon.

Azóta többször megfigyeltük és megállapítottuk, hogy a vizesés és a 2., valamint a 3. szifon között, közel É-D-i irányú törésvonal keleti oldalfalában keletkezett réteglapmenti elválásból folyik. A hasadékból néhány métert be lehet mászni, azután elszűkül, de tovább vezet a vizesés feletti surrantó irányába, melynek habzó vize egy-egy hasadékon át látható is. Ebből megállapítottuk, hogy a titok megoldását beljebb kell keresni, mivel, ha magas a surrantóban a víz, a kis vizesés kitorkolása vizet kap, ha alacsony, nem kap vizet. Általában, megfigyelésünk szerint, középviz (3 - 4 m³/perc) esetében félóránként kezd működni és a rajta átzugó víz mennyisége fél perc alatt nő meg 0 liter/percről 2 - 300 l/p-re. Az indulástól számítva 3 - 5 percig folyik, azután éppen olyan gyorsan eláll. Kis víz esetében tehát nem működik a zuhatag, nagy víz - nál pedig állandóan működik.

Mivel nem értünk el eredményt, tovább figyeltük ezt a jelenséget, ahogy munkánk engedte a 3. szifonnál. Itt azt tapasztaltuk, hogy akár kicsi, akár közepes, akár nagy a vízállás, a változó vízmennyiség megvan és a rohamos mennyiség-növekedéskor 8 - 10 cm-t nő a szifon vízszintje. Eddigi megfigyeléseink, kutatásaink nem adnak magyarázatot erre a rendkívül érdekes hidrodinamikai jelenségre, csak találgatni lehet. Sajnos, a körülményen magyarázatot találunk ki, mindegyik újabb szifonok létrejötté utal a 3. szifonon túl, ami egyáltalán nem megnyugtató további feltárási munkánkat illetőleg.

KUTATÓCSOPORTJAINK MUNKÁJÁRÓL

Szpeleográfiai terepszemle az Észak - Bakonyban

A magyar karszt- és barlangkataszter elkészítése társulati életünk egyik legsürgetőbb feladata. Mivel kb. 2000-2500 természeti objektuma gondos feldolgozásáról van szó, ez a feladat csak az egész magyar barlangkutató közösség széles összefogásával oldható meg.

A Kintzsi T.E. Barlangkutató Szakosztálya vállalta az uttörő munkát. Az első adatgyűjtő expedíciót az Északi-Bakony karsztos területeire szerveztük. Munkánkat, terveinket előzetesen egyeztetjük a Veszprémi Barlangkutató Csoporttal (Markó Lászlóval), amelynek a Bakony a kutatási területe.

A feladat sikeres elvégzéséhez igen hasznos segítséget kaptunk a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat Dokumentációs Szakbizottságától, annak elnökétől, dr. Bertalan Károlytól, aki a szóbanforgó terület kitűnő ismerője, annak geológiai felvételét is részben ő végezte. A Magyar Állami Földtani Intézet geológiai térképeket és szakirodalmat bocsátott rendelkezésünkre.

Dr. Bertalan Károly útmutatása nyomán az expedíciót megelőző hetekben gondosan átnyulmányoztuk a rendelkezésre álló térképek és irodalom alapján a kutatási terület geológiai és hidrográfiai felépítését. Különösen sokat foglalkoztunk az itteni barlangokról eddig megjelent írásokkal, mivel ezekből sok hasznos támpontot kaptunk a munkánkhoz. Dr. Bertalan Károly összeállította azon barlangok jegyzékét, melyekről még térkép nem készült, vagy adataik hiányosak, tehát amelyeket feltétlenül utba kellett ejtenünk.

A terepbejárás munkán résztvevőket öt csoportba osztottuk. A csoportokat úgy szerveztük meg, hogy mindegyikben legyen legalább egy-egy gyakorlott barlangtérképész és barlangfényképész. Elindulás előtt a csoportvezetőkkel megbeszéltük a 8 oldalas "Szpeleográfiai terepnapló" kitöltési szabályait. Minden egyes karsztobjektumról (barlang, víznyelő stb.) külön naplót kell készíteni két példányban (egy példány a szakosztálynál marad, egy példányt pedig letisztázva a MKBT Dokumentációs Szakbizottsága kap meg.)

Az expedíció lebonyolítása 1962. április hó 22-23-án került sor, a húsvéti ünnepek felhasználásával.

Az öt önálló csoport a következő területeken dolgozott:

1. csoport. (Csoportvezető: Bárfay Pál, tagok: Csekő Árpád, Kalneczky Imre, Quaiser Magda.) Bakonyszentlászló - Fenyőfő - Porva-Csesznek v.á. - Bakonyszentkirály - Bakonyszentlászló által bezárt terület, ezen belül elsősorban a Cuha völgye.

2. csoport. (Csoportvezető: Balázs Dénes, tagok: Szilágyi Kálmán és Várnai Tibor) Porva-Csesznek v.á. - Fenyőfő - Bakonykoppány - Bakonybél - Száraz-Gerence - Borzavár - Porva-Csesznek v.á.

3. csoport. (Csoportvezető: Horváth János, tagok: Antal László, Bognár Tibor és Nagy Gizella.) Zirc - Borzavár - Somhegy - Pénzesgyőr - Lókut - Zirc.

4. csoport. (Csoportvezető: Solymossy Imre, tagok: Kassai Mária, Daczi Imre.) Ördög-árok - Dudar.

5. csoport. (Csoportvezető: Maár Imre, Tagok: Bernáth István, Bognár Erzsébet, Bognár Tibor, Karácsony Sándor és Mike Józsefné.) Inota - Baglyasvölgy - Hídegyölgy - Téti-fennsík - Szénahegy - Olaszfalu.

Barlangkutatóink a kétnapos terepbejárás során a következő karsztobjektumok adatait dolgozták fel:

I. Barlangok:

- 1.) Cuhavölgyi Rejtett-füke (1.csoport.)
- 2.) Betyárpamlag (1.cs.)
- 3.) Cuhavölgyi kőfüke (Sobri-bg. (1.cs.)
- 4.) Likaskő (1.cs.)
- 5.) Zsivány-barlang (1.ca.)
- 6.) Remetelik (1.cs.)
- 7.) Reménység-barlang (1.cs.)
- 8.) Ablakos üreg (1.cs.)
- 9.) Cuhavölgyi Rókalyuk (1.cs.)
- 10.) Cuhavölgyi sziklaeresz (1. cs.)
- 11.) Bolha kúrtó (1. cs.)
- 12.) Kőröshegyi Ördöglik-zeomboly (2. cs.)
- 13.) Pörgöl-barlang (2. cs.)
- 14.) Száraz-Gerenci sziklaodu (2. cs.)
- 15.) Odvaskő-barlang, (2. cs.)
- 16.) Táborhegyi sziklaereszek (2. cs.)
- 17.) Nagy-Pénzlik (3. cs.)
- 18.) Kis-Pénzlik (3. cs.)
- 19.) Ördöglik (Ördög-árokban) (4. cs.)
- 20.) Királyszállási kőfüke (5. cs.)
- 21.) Inotai sziklaodu (5. cs.)
- 22.) Szőlőhegyi-barlang (5. cs.)
- 23.) Hidegvölgyi-sziklaodu (5. cs.)
- 24.) Csikvárágya-barlang (5. cs.)

A fenti 24 barlangból 13 eddig még nem szerepelt az irodalomban. Ezek ismertetésével külön cikk keretében foglalkozunk.

II. Viznyelők

- 1.) Fénydőlő viznyelő (1. cs.)
- 2.) Pápalátókői viznyelő (1. cs.)
- 3-4.) Száraz-Gerence viznyelői (2. cs.)
- 5.) Tönkölőshegyi viznyelő (2. cs.)
- 6-9.) Parajos-hegyi viznyelők (2. cs.)
- 10.) Szép-almapusztai viznyelő (2.cs.)
- 11.) Borzavári viznyelő (2. cs.)
- 12-24.) Táblavölgyi viznyelők (13 db, 5. cs.)
- 25-26.) Csőzpusztai viznyelő (2 db., 5. cs.)
- 27.) Kistépusztai viznyelő (5. cs.)

A fenti viznyelők nagy része ismeretlen az irodalomban, egyrészükről hiányos vagy téves adatok vannak.

Ugy érezzük, hogy vállalkozásunk sikeres volt és ezzel is elősegítettük a magyar barlangkataszter anyagának mielőbbi összeállítását.

Egyben felhívással fordulunk a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatba tömörült valamennyi barlangkutató csoporthoz. Vállalják el hazánk egy-egy karsztos tájegységének gondos átkutatását és szpeleográfiai feldolgozását. Ezzel nemcsak a magyar karszt- és barlangkutatás ügyének tesznek nagy szolgálatot, hanem a csoport résztvevő tagjainak szakmai képzettségét is nagy mértékben emelhetik.

A munka természetesen szigorú koordinációt követel meg, ezért a terepre történő kiszállás előtt feltétlenül fel kell venni a kapcsolatot a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat Dokumentációs Szakbizottságával (elnöke: dr. Bertalan Károly geológus, Budapest, XIV. Népstadion útja 4.), ahol további hasznos utalgatásokat kapnak.

Balázs Dénes

.....
Az Élelmiszerkereskedelmi Iskola és a Petőfi Gimnázium barlangkutatói július 8-tól 28-ig kutatótáborban voltak. Imolán, ahol az Ördöglik-viznyelő barlangjának további feltárásán dolgoztak. Az eddig követett járathoz vízes szifon állta útját a feltárásnak, ezért kerülőjárat bontásához kezdtek, melyben előrehatolva sikerült a szifon szintje alá jutniuk. A barlang feltárását a következő évben folytatni fogjuk. Táborbontás után a kutatók tanulmányi túra keretében bejárta a bódvaszilasi Meteor-barlangot.

D.Gy.

TÁRSULATI ÉLET

A Társulat vezetősége június 14-én és 22-én ülést tartott, melyen a folyó ügyeket tárgyalta és megvitatta az új alapszabály tervezetét.

Barlangnap Dorogon

A karszt- és barlangkutatók immár hagyományossá váló országos találkozóját, a Barlangnapot ez évben június 24-én Dorogon rendezte meg Társulatunk, illetve a választmány megbízásából a dorogi Kadie Ottókar Barlangkutató Csoport.

Már a vasutállomáson ünnepélyesen fogadták a vendéglátók az érkezőket. Onnan a József Attila Művelődési Házba vonultak a Barlangnap résztvevői, ahol megtekintették a dorogi barlangkutatóknak a helyi muzeummal közösen készített nagyszerű kiállítását. A barlangokat és a barlangkutatókat, de különösen a dorogi kutatók eredményeit ismertető igen sikerült kiállítás, de azon belül is a környékbeli barlangok ásványi kincseinek bemutatása megragadta és hosszasan lekötötte a figyelmet.

A délelőtti folyamán a művelődési ház nagytermében ankétára ültek össze a barlangkutatók. A jelenléti ív tanúsága szerint 12 budapesti és 7 vidéki, tehát összesen 19 csoportból 126 kutató vett részt a megbeszéléseken. Az elnöklő dr. Szabó Pál Zoltán társelnökünk megnyitó szavai után Venkovits István társelnökünk tartott színvonalas előadást Dorog környékének hidrogeológiai viszonyairól, majd a kutatócsoportok vezetői számoltak be sorban az elmúlt évi munkájukról. A beszámolókat és hozzászólások után dr. Dénes György Társulatunk titkára ismertette az új természetvédelmi törvényerejű rendeletet. Az ankét a délutáni program megbeszélésével ért véget.

A Barlangnap résztvevői a közös ebéd után csoportokba szerveződve Dorog környékének karszt- és barlangtani nevezetességeit keresték fel. Az egyik csoport a Strázsa-barlangi munkahelyet tanulmányozta és megcsodálta a Sátorköpusztai- és a Kis-Strázsahegyi barlangok ásványi kincseit. Külön autóbussz vitte az érdeklődők népes csoportját Tokod-Altáróhoz, ahol a bánya kisvonatjával közelítették meg a bányaművelés által mélyen a hegy gyomrában feltárt különleges barlangüregeket, kavernákat és gyönyörködtek a falakat dusan borító kristálycsodákban. Nagy létszámú csoport kereste fel a szénbánya XVII. aknáját és tanulmányozta a hatalmas karsztvízbetörést.

A rendkívül érdekes és hasznos tanulmányi kirándulásokról visszatérő csoportok egybehangzóan állapították meg: a dorogi barlangkutatók mintaszerűen szervezték meg az idei Barlangnapot. Fáradságos, de igen eredményes munkájukért köszönet és elismerés illeti a csoport vezetőjét, Benedek Endre bányamérnököt és a csoport minden egyes tagját!

D.Gy.

A MKBT Tanácsadó Testületének ülése

A Nehézipari Minisztérium tanácstermében ült össze Társulatunk Tanácsadó Testülete, hogy megvitassa a Társulat eddigi munkáját és további feladatait, azzal a céllal, hogy az ott elhangzó vélemények és tanácsok, javaslatok és észrevételek útján segítséget nyújtson a további munkához.

A neves tudósokból és kiváló szakemberekből álló Tanácsadó Testületünk ülését a Testület elnöke, Haracska Imre nehézipari miniszterhelyettes nyitotta meg. Társulatunk megalakulásának körülményeit dr. Kessler Hubert, eddigi működését Barátosi József, jelenlegi munkáját és további tervét, feladatait dr. Bogach László a Társulat elnöke, illetve társelnökei ismertették. Dr. Dénes György a Társulat titkára az új alapszabály tervezetéről tájékoztatta a Tanácsadó Testületet. A beszámolókat széleskörű vita követte, melynek során a jelenlévők értékes észrevételeket, javaslatokat tettek a Társulat előtt álló feladatok helyes megoldására, a tudományos kutató munka tervszerűbb és összehangoltabb megszervezésére, a tudományos szervekkel való szorosabb kapcsolatok kiépítésére és sok más fontos kérdésben. Az értékes hozzászólásokat Haracska Imre miniszterhelyettes elvtárs foglalta össze zárszávaiban, hozzáfűzve saját gondolatait és javaslatait is.

Tanácsadó Testületünk ülése jelentős esemény volt Társulatunk életében. Egyetemi tanár, tudományos kutatóintézeti igazgató, Kossuth díjas tudós, miniszterhelyettes, a pártközpont

munkatársai, bányamérnök és geológus, tekintélyes tudósok, nagyszabású szakemberek, széles látókörű vezetők egybehangzóan állást foglalnak Társulatunk célkitűzéseinek helyessége mellett, egyetértően megállapították, hogy Társulatunk munkája fontos és értékes tényező a tudományos kutatás, a természettudományos nevelés és az ismeretterjesztés területén egyaránt.

Tanácsadó Testületünk állásfoglalása, kiállása jelentősen növeli Társulatunk súlyát, tekintélyét és komoly segítséget nyújt vezetőségünk további munkájához.

D.Gy.

~ ~ ~ ~ ~

SZEMLE

KÖNYVISMERTETÉS

Bagaméri-Comah-Tóth: Szelek barlangja. Bukarest: Ifjúsági Könyvkiadó, 1962.p.86+28 fényképtábla. Kötve 6,35 lei; Magyarországon 10,50 Ft.

A könyv Erdély természeti kincseinek újabb gyarapodását ismerteti az ifjúság előtt, de a természetkedvelő kirándulók és a szakemberek számára is becses adatokat tartalmaz.

Az irodalomban már régóta szerepelnek a Bihar-hegység mészkővonulatában rejlő barlangok, s legtöbbjük sok tudományos értéket nyújtott szakszerű átkutatásunk alkalmával. Bagaméri mérnök váronkolyosi (Suncuius) felfedezése arra mutat, hogy még mindig vannak esélyek újabbak felfedezésére. A kutatók számára jelentős figyelemre méltó a népi közlések felhasználása. A jóformán minden bokrot átkutató pásztorok rendkívül sok mindenről tudnak, s elbeszéléseik alapján eddig is hasonló módon sok értékes adathoz jutottak hozzá a kutatók nemcsak a barlangokkal, ásványi kincsekkel kapcsolatban, hanem a természet világának más területén is.

Az élvezetes stílus megragadja az érdeklődő figyelmét s a közben jól elhelyezett kutatási módszertani leírásokkal hasznos útmutatót nyújt ifjú kutatóink számára.

Meg kell jegyeznünk e helyen, hogy a hasonló s más természetű kutatási érdekességek leírásánál nagyobb súlyt kellene helyezni a módszertani fogások ismertetésére. A leírás ne csak egy izgalmas, kalandos történet legyen, hanem tanácsadó is, az ezen utat követők számára. Nem ártana az ilyen speciális témákkal foglalkozó leírásokban egy kis irodalmat is közölni, ahol bővebb felvilágosításokat találna az érdeklődő (szakkönyvek, szaklapok, általában s a környéket közelebbről ismertető munkákat).

A barlangkutatás menetének kedves, élvezetes leírása és a szép képmellékletek mellől nagyon hiányoltunk térképvázlatokat a barlangról s a barlang környékének topográfiai vázolását, ahol a fontos helyrajzi adatokon kívül jelölni kellett volna a szomszédos és már ismert barlangok helyét is. Ujabbban az ilyen kiragadott területek topográfiai térképe mellett egy kis vázlaton jelzik azt is, hogy az ország térképének melyik kis részletéről van szó. A szakirodalomban bevezetett ezen szokásnak még nagyobb jelentősége volna az ifjúságnak szánt kiadványokban!

Dr.Bányai János
geológus mérnök

+ + + + +

Magyarországi barlangkutatók örömmel köszöntjük a román-magyar közös könyvkiadásnak azt a szerencsés választását, mellyel ezt a művet kiadta.

Külön örömmel vettük Dr.Bányai János székelyudvarhelyi geológusnak, a romániai magyar geológusok nesztorának itt közölt recenzióját. Véleményéhez mi is csatlakozunk.

A könyvet érdekes és értékes kiadványnak találjuk, melyet a magyar barlangkutatók és a barlangok iránt érdeklődő sok fiatal szívesen és haszonnal fog forgatni. A kutatás nehézségeinek izgalmasan érdekes megírása mellett, akárcsak a magyarországi barlangi irodalomban, itt is szívesen látnánk több szakismertetést és módszertani útmutatást. Miként Bányai dr. mi is hiányoljuk az elmaradt barlangtérképet és a barlang környékének topográfiai vázlatát.

Kellemesen érintett bennünket, hogy a váronkolyosi Misid-völgy barlangját ma is Biró Lajos-barlangnak nevezik. Biró Lajos emléke tehát még él és az ő uttörő munkássága nem merült feledésbe. (Biró Lajos Erdély szülőtte, és nemcsak mint entomológus, a bihari barlangok több vak barlangi bogarának felfedezésével, hanem Belényes, Rézbánya és Váronkolyos környéke számos, addig még ismeretlen barlangjának feltárásával méltán sorakozik a magyar barlangkutatás uttörői közé. Mult századbeltől, valamint a későbbi bihari kutatásairól a Földtani Társulatban, valamint a Természettudományi Társulat állattani szakülésén szólt be, hol annakidején, az általa akkor még gyertya-világítás mellett készített barlangfényképeit is bemutatta.)

A könyv a magyarországi könyvesboltokban is kapható 10,50 Ft áron.

Külföldi hírek - lapszemle

Barlangi álskorpiót találtak a nemrég feltárt Almergi jég- és cseppkőbarlangban. A Totes Gebirge-ben, az 1540 m magasságban lévő barlangban Johann Hentschel előzetes megfigyelései alapján Alfred Auer, Karl Gaisberger társaságában a Blothrur alnemhez tartozó álskorpiót fogott. Ez az alnem eddig csak a Földközi-tenger térségéből, valamint Északspanyolországból és Anatóliából volt ismeretes. A szenzációs lelet érdekes bizonyítéka annak, hogy a tertiar-reliktumok a jégkorszakban, az annakidején erősen eljegesedett Északi Mészalpokban sem semmisültek meg teljesen. A hegység hasadékaiban, barlangjaiban, sőt többszáz méter vastag jégtakaró alatt is találtak életlehetőséget. Az állatot Auer a barlangbejáratától 423 m-re, a karszt-felszín alatt mintegy 150 m-rel, erősen nedves cseppkőkéregzésen egy kő alatt találta. Az érdekes új faj, mely mintegy 4 m/m hosszúságú, leírója M. Beier, felfedezője után Neobisium (Blothrur) aueri néven vezette be az irodalomba. (Die Höhle 1962. 1.)

A Demanovské Jaskyna Sloboďy (Deménfalvi Szabadság-barlang) feltárásának 40 éves évfordulóját tavaly augusztusban ünnepelték a szlovák barlangkutatók. Az ünnepség a Liptószentmiklósi Múzeumban estéllyel kezdődött, melyen a múzeum igazgatója Vojtech Benický a szlovák barlangkutatók 40 éves munkásságáról emlékezett meg, míg a barlang negyvenéves múltját Ján Hruska ismertette. Szlovákia ezen csodálatosan szép barlangjának az elmúlt 40 év alatt mintegy 2.950.000 látogatója volt, melyben külföldiek 100.000 fővel szerepelnek. Az ünnepségről, mely másnap a barlangnál folytatódott, külön kis emlékfüzetet is kiadtak.

Földalatti laboratóriumok és speleologia címmel Ph. Renault francia biospeleológus a barlangbiológiai és barlangfizikai állomásokat ismerteti a Spelunca-ban. Az összeállítás, melyben a mi baradrai kutató állomásunk is szerepel, 1896-tól időrendben foglalja magában az egyes intézményeket és foglalkozik azok újabb kutatási irányainak fejlődésével is. (Spelunca 1960. 4.)

id. Schönviszky László

Barlangos faliújság Pécsen.

Pécs főterének, a Széchenyi térnek legnagyobb kirakatában izléses faliújság táblára figyelnek fel a járókelők. A remek fényképek és az érdekes cikkek - hírek fölött messzire látszik a faliújság címe: "Barlangkutatás" és mellette Társulatunk denevéres jelvénye. Az ügyes és ötletes faliújságnak sikere van; a legtöbb járókelő megáll előtte és figyelmesen olvassa.

Szerkesztője, Rónaki László így számol be Társulatunknak: "Az MKBT és a barlangkutatás helyi (pécsi) viszonylatban való népszerűsítése érdekében készítettünk egy modern vonalú táblát, melyet a Széchenyi téren a Megyei Idegenforgalmi Hivatal kirakatában helyeztünk el. Mint barlangos faliújság, váltott fényképekkel és rövid hírekkel "Barlangkutatás" címszó alatt tájékoztatja az érdeklődőket hireinkről, előadásaink és kutató expedícióink időpontjáról. Ennek a képes újságnak a hatására azóta több taggal növekedett csoportunk, akik az MKBT-be is felvételüket kérik."

A faliújság beköszöntőnek szánt cikkét itt közöljük:

B A R L A N G K U T A T Á S

A cím, melyet a pécsi barlangkutatók munkájának folyamatos ismertetésére készült különleges "képes újság" is visel, nagyon sok mindent takar. Talán előljáróban néhány szóval ismertetnünk kell terveinket a szerkesztéssel kapcsolatban.

... Általában havonként kívánjuk cserélni a fényképeket és cikkeket, melyeket kutatóink készítenek. Ezzel célunk, hogy az érdeklődők folyamatos tájékoztatást kapjanak a mecseki barlangkutatás eseményeiről és ezzel soraink közé vezessük azokat, akik kedvet és bátorságot éreznek e különleges szórakozás kalandos munkájához. A "hírek-közlemények" rovat hetenként cserélődik, hisz ezen keresztül értesülnek a kutatók a hét végén tervezett programról.

A barlangkutatás valójában nagyon sokrétű tudást, kitartó szorgalmat és önfeláldozó munkavállalást kíván a természet szeretete mellett.

A barlangkutató csoportok, vagy egyéni tagok a Magyar Karszt és Barlangkutató Társulatba - mint országos szervbe tömörülnek. Az MKBT a havonként megjelenő "Tájékoztató" újságon keresztül számol be az ország egyes helyein zajló kutatásokról és a társulati életéről. Ezen kívül különböző kiadványokban kerülnek publikálásra a kutatások eredményeinek tudományos feldolgozásai.

Kutatócsoportunk tagjai közül is többen MKBT tagok.

A Baranyamegyei Idegenforgalmi Hivatal a Megyei Tanács jóvoltából a kutatások folytatásához szükséges eszközök és anyagok beszerzéséhez anyagi támogatást nyújt, ami nagyon sok segítséget jelent.

Kutatóink lelkes odaadását talán legjobban tükrözi az 1960. évben teljesített 3.450 munkaóra, vagy 1961. évben a 3.195 társadalmi munkaóra, mely utóbbi évben Vass Béla mérnök, a kutató-csoport vezetője egyénileg 473 munkaórát dolgozott a mecseki barlangok feltárásán. A kutatók közül többen hasonlóan nagy óraszámot értek el.

Munkánkkal újabb idegenforgalmi objektumok felkutatását és ezzel városunk érdekeit szolgáljuk, melyhez kutatóinknak kívánunk

Jószerecséit

Rónaki László

MINISZTERI LÁTOGATÁS BARLANGKUTATÓ TÁBOROKBAN

Droppa Gusztáv rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, mint az elmúlt években, az idén is felkereste a Vörös Meteor T.E. Barlangkutató Szakosztályának bódvaszilasi, valamint az Élelmiszerkereskedelmi Iskola és a Petőfi Gimnázium barlangkutatóinak imolai kutatótáborát. Nagy érdeklődéssel tekintette meg munkahelyeiket és hosszan elbeszélgetett a kutatókkal eddigi munkájukról és további terveikről.

Hazatérve elismerően nyilatkozott a kutatótáborokban tapasztalt rendről és fegyelemről, valamint arról az önzetlen lelkesedésről, mellyel a fiatal kutatók nehéz munkahelyeiken a feltáró kutatás kemény munkáját kitartóan és eredményesen végzik.

Droppa elvtársat körülvéve Tokaji Tibor, a VMTE főtitkára és dr.Dénes György, Társulatunk ügyvezető titkára kísérte.

TV közvetítés a Meteor-barlangból

A felvétel munkatársai felkeresték a Vörös Meteor Barlangkutató Szakosztály expedíciójának bódvaszilasi kutatótáborát és felvétel készítették a kutatómunkáról és a Meteor-barlangról. A másfél száz méter mély kiépítetlen barlangban rendkívüli nehézséget jelentett az akkumulátorok, reflektorok és a felvevőgép leszállítása, valamint a felvételek elkészítése.

A televízió szeptember hó 25 -én 18,45 órakor közvetíti a Meteor-barlangban készült felvételt.

D.Gy.

((((())) ((((())) ((((())) ((((())) ((((())) ((((()))

TARTALOM

	oldal
Dr. Papp Ferenc: Gondolatok a barlangról	62
Külföldi érkek és oklevelek alapítása és adományozása	63
dr.Leél-Őssy Sándor: A Naszály viznyelőbarlangjának újrafeltárása	64
Rónaki László: Árvíz a mecseki karszton	70
Vass Béla: Megfigyelések az orfűi Vízfő forrásbarlangjában	74
KUTATÓCSOPORTJAINK MUNKÁJÁRÓL	75
Szpeleográfiai terepszemle az Észak-Bakonyban (Balázs Dénes)	75
Az Élelmiszerkereskedelmi Iskola és a Petőfi Gimnázium barlangkutatói - nak imolai kutatótáborára (D.Gy.)	76
TÁRSULATI ÉLET	77
Vezetőségi ülések	77
Barlangnap Dorogon	77
A MKBT Tanácsadó Testületének ülése	77
SZEMLE	78
Könyvismertetés. Bagaméri-Coman-Tóth: Szelek barlangja (Dr.Bányai János)	78
Külföldi hírek - lapszemle (id.Schönviszky László)	79
Barlangos falujtság Pécsen (Rónaki László)	79
Miniszteri látogatás barlangkutató táborokban	80
TV közvetítés a Meteor-barlangból (D.Gy.)	80